

Baroti o novih tiskih

Jože Horvat, 10. apr. 1986

Dvoje pesniških izborov in troje knjig proze

V zbirki Kondor pri Mladinski knjigi so izdali »Pesmi« Ivana Cankarja – kajpak izbor iz obeh zbirk, iz »Erotike« 1899 (ki jo je tedanji ljubljanski škof odkupil in dal sežgati) in njene razširjene izdaje leta 1902. Izbor je opravil in pesnim napisal komentar, kakršni so pri Kondorju v navadi, France Bernik, ki ga zaradi popolnejše informacije navajamo: »Iz Cankarjeve (pesniške) ustvarjalnosti prinaša naša izdaja strog izbor, ki upošteva celotno gradivo, tako obe (že omenjeni zbirki) kakor tudi zunaj zbirk objavljene in neobjavljene, v rokopisu ohranjene pesmi. Razvrščene so izbrane pesmi po vsebinsko-tematskem in oblikovnem vidiku. Na prvem mestu najdemo **Erotične pesmi**, sledijo jim **Lirske refleksije**, naпослед **Pripovedne pesmi in satire**. Izboru iz Cankarjevega pesništva je dodan avtorjev prispik k drugi izdaji **Erotike**, kar predstavlja kljub obrambi lastne poezije pred zunanjimi kritiki in uničevalci tudi razlago pesmi, njihovo avtointerpretacijo.« Se pravi, ob pesmih je v vsakokor zanimivo Cankarjevo besedilo, v katerem ob drugem govori o svoji liriki, ob tem pa je tu še razprava »Svetovljanstvo v Cankarjevi poeziji in njegova likovna spremeljava«, ki jo je napisal Milček Komelj: gre za esej o slikarstvu na prelomu stoletja, slikarstvu, kakor ga je na Dunaju spoznaval Ivan Cankar in se je v marsičem zrcalilo tudi v njegovih delih. Vrsta reprodukcij praktično posreduje likovne podobe, o katerih govori Komelj, (ki jih je tudi izbral), s tem pa prispeva svoj delež k podobi atmosfere, ki jo tvorijo te ljubezenske, razbolene, ostro socialno protestirajoče itd. pesmi mladega Ivana Cankarja. To je zdaj že 232. Kondorjev zvezek, stane 1960 dinarjev, izšel je v nakladi 1500 izvodov.

Pred nami je podoben izbor poezije, a v

Cankar in Župančič in njuna poezija – Tretja prevedena knjiga V. Woolf

smi so tako po vsebinski sorodnosti urejene v osem razdelkov; prva – Ti gizdava devojka Julijana – je iz leta 1898 – zadnja – Usoda – iz leta 1944.« Knjiga se torej začena z erotiko, sledijo »pesmi življenjske radosti in ustvarjalnega poguma, pesmi o umetniškem ustvarjanju in umetništvu sploh, samogovori, pesmi o . . . povezanosti z naravo in vesoljem, domovinske pesmi, pesmi upora in na koncu pesmi slovesa.« Mušičevi razpravi o pesniškem opusu Otona Župančiča je priključena še razprava, ki jo je prav tako napisal Milček Komelj: v njej opozarja na motivne vzporednice med Župančičevo poezijo in sočasnim slovenskim slikarstvom. Uvodoma so natisnjeni odlomki iz korespondence, ki so jo o Župančičevih pesmih izmenjavali Kette, Cankar in avtor. Tem besedilom je dodan znani »Osnutek pisma Rajku Nahtigalu« iz leta 1909 in odlomek iz pogovora, ki ga je z Župančičem imel leta 1911 Izidor Cankar. Tudi to knjigo lepo dopolnjujejo reprodukcije del nekaterih slikarjev, pesnikovih sodobnikov. Knjiga je izšla v nakladi 3800 izvodov, stane 2700 dinarjev.

V zbirki Kondor je izšla tudi proza (roman?) znamenite angleške pisateljice Virginie Woolf (1882–1941), naslovljena preprosto samo »Valovi«. Woolfova velja za enega izmed najpomembnejših avtorjev sodobne proze, kar smo deloma že lahko videli iz njenih dveh knjig, ki sta doslej izšli v slovenščini (Gospa Dalloway – 1965, Orlando – 1974) – vtis o tem pa se s to knjigo samo potrjuje: to je kaj nenavadna

In tu je prva prozna knjiga Marka Uršiča, sicer doslej bolj znanega kot avtorja filozofskih tekstov. Njegov prvenec se imenuje »Razpoke«, tematsko pa sodi v svet, ki od daleč spominja, recimo, na Orwella in Kafko, a je s svojo govorico vendarle nekaj posebnega; podnaslovljen je »fantastični roman«, dogaja se v deželi, ki ji totalitarno vlada »Gospodar«, pri čemer življenje po eni strani z moderno tehniko spominja na sodobni čas, po drugi s svojim vsakdanjikom na antiko; bistveno pri tem je, da gre v državi, bolje: mestu, o katerem je tu govor, za popolno podrejanje in razosebljanje ljudi, kot to ponazarja zgodba o glavnem junaku Jonu Ešmunu, ki mu je Gospodar v svoji skrivnostni namoči vzel ob drugem še tisto najbolj človeško – njegov spomin in preteklost. »Razpoke« so torej grozljiva »fantastika«, verjetno najbolj srhljiva v prikazu vsakodnevnih torture navadnih državljanov, katerih naloga je, služiti oblastni strukturi družbe in varovati njene institucije, in zanimiva v neki posebni pisateljevi drži – Uršič je strukturo medčloveških odnosov prepletel če že ne z meditacijami, pa vsaj z miselno poglobljenimi opažanji. Sama zgodba ima nekatere značilnosti kriminalke, toda po drugi plati ima pripoved kot taka »težnjo«, običajno naracijo preseči s pomočjo filozofskih »vpogledov« in osvetljive eksistencc. Tudi to delo v zbirki Pota mladih je izdala Mladinska knjiga, opremila jo je Dunja Kofler, naklada 400 izvodov, stane pa 950 din.

Za »lažje branje« je Mladinska poskrbe-